

Przyczyny i skutki bezrobocia

praca dyplomowa

Jedną z podstawowych przyczyn bezrobocia w Polsce jest jeszcze zbyt mały wzrost gospodarczy a hamulcem tego jest wysoki koszt pracy. Składają się na nie podatki i składki ubezpieczeniowe. Gdy włączymy w to jeszcze zobowiązania socjalne, obowiązek opłacania zasiłku chorobowego i wynagrodzenia za okres choroby, to te koszty zbliżają się do 90 proc. płacy netto. Na tym nie koniec, bo jeszcze są urlopy, które pracodawca musi opłacać pracownikowi, oraz ogromne koszty biurokratycznej obsługi systemu fiskalnego, czyli wszystkie PIT-y i druki ZUS-owskie. To wszystko zmusza pracodawców, zwłaszcza drobnych, do korzystania z kosztownych usług biur rachunkowych.

Inne przyczyny bezrobocia to zbyt liczne obowiązki nakładane na pracodawców np. płacenia podatku VAT przez niemal wszystkich przedsiębiorców w Polsce, czyli przez ok. 2mln osób. Z tym wiąże się konieczność zakupienia kas fiskalnych, które tak naprawdę nie są przedsiębiorcy do niczego potrzebne. Podobnie jest z pomysłami, żeby objąć wszystkich przedsiębiorców obowiązkiem rozliczania się elektronicznego z ZUS-em. To wszystko spada na barki prostych ludzi, bo większość przedsiębiorców w Polsce nie ma średniego wykształcenia. Bardzo wielu z nich, nie mogąc sprostać tym wymaganiom, po prostu zamyka firmy albo ucieka w szarą strefę.(por. [5])

Analiza następstw bezrobocia pozwala wyróżnić ekonomiczne, psychospołeczne i polityczne skutki tego zjawiska. Jakkolwiek ogólna ocena tych skutków jest jednoznacznie negatywna, to szczegółowa ich analiza prowadzi do wniosku, że ocena skutków bezrobocia zależy przede wszystkim od długości okresu pozostawania bez pracy. Z tego względu należy odróżnić pozytywne skutki bezrobocia frykcyjnego, które z natury ma

charakter krótkotrwały, od negatywnych skutków bezrobocia długookresowego (bezrobocie długookresowe – dotyczy osób, które pozostają bez pracy od 6 do 12 miesięcy. Może przekształcić się w bezrobocie długotrwałe, bowiem czym dłuższa przerwa w pracy, tym maleją szansę na ponowne jej uzyskanie. Rosnące wymagania pracodawców, zmiany technik i organizacji pracy, konieczność uzupełniania kwalifikacji lub w ogóle zmiany zawodu nie sprzyjają skracaniu okresu pozostawania bez pracy. Dłuższe pozostawanie bez pracy powoduje, że ewentualni kandydaci stają się, ze względu na dezaktualizację swoich wiadomości i doświadczeń, mało interesujący dla pracodawców). (por. [7])

Bezrobocie frykcyjne nie wynika z masowego i trwałego braku wolnych miejsc pracy, lecz jest rezultatem swobody wyboru rodzaju pracy i zazwyczaj związanej z tym zmiany zakładu pracy. Źródłem tego bezrobocia mogą być również potrzeby restrukturyzacji gospodarki, regulowane i zaspokajane w stosunkowo krótkim czasie przez mechanizm rynku pracy. Bezrobocie frykcyjne jest cechą każdej normalnie rozwijającej się gospodarki.

Utrzymuje się ono obecnie w granicach 5-7% zasobów pracy, co nie narusza równowagi na rynku pracy, a zatem odpowiada stanowi pełnego zatrudnienia. Stan taki należy uznać za optymalny, zarówno ze względów ekonomicznych jak i psychospołecznych.

Nadwyżka wolnej siły roboczej warunkuje procesy inwestycji i restrukturyzacji gospodarki, które wymagają przemieszczania zasobów pracy pod względem kwalifikacyjno -zawodowym i przestrzennym, zarówno w skali przedsiębiorstw, jak i całych branż i gałęzi gospodarki.

Zwolnienie nadmiernej liczby zatrudnionych w stosunku do potrzeb danego miejsca pracy (tzn. redukcja bezrobocia ukrytego) racjonalizuje strukturę zatrudnienia i umożliwia prowadzenie prawidłowej polityki kadrowej. Redukcja bezrobocia

ukrytego sprzyja wzrostowi wydajności i efektywności pracy.

Bezrobocie frykcyjne powoduje również pozytywne skutki psychospołeczne. Wyzwała ono konkurencję między poszukującymi pracy, zwłaszcza gdy chodzi o atrakcyjne i dobrze płatne miejsca pracy, pobudzając konkurentów do większej dbałości o wybór zawodu i podnoszenie kwalifikacji. Redukuje patologiczne formy fluktuacji zatrudnionych (np. nadmierną płynność, samowolne porzucanie pracy) i osłabia niezdrową konkurencję płacową zakładów pracy, które starają się pozyskać pracowników oferując im nieproporcjonalnie wysokie zarobki. Podnosi poszanowanie i dyscyplinę pracy (np. obniża nieuzasadnioną absencję) (por. [18])

W przeciwieństwie do bezrobocia frykcyjnego, bezrobocie długookresowe, które w przeważającym stopniu wywołuje skutki negatywne, jest zjawiskiem patologicznym, świadczącym ułomności całego systemu gospodarczego. Bezrobocie to pozbawia człowieka możliwości zaspokojenia jednej z głównych jego potrzeb, to znaczy potrzeby pracy, a co za tym idzie uniemożliwia realizację podstawowych funkcji zatrudnienia (ekonomicznej, narodowej i społecznej) i staje się źródłem szeregu strat ekonomicznych i psychospołecznych.

Bezrobocie długookresowe niesie za sobą negatywne skutki ekonomiczne. Wśród najważniejszych jest wykorzystanie potencjału pracy jako czynnika wzrostu gospodarczego; stratę tę wyraża tzw. luka PNB, czyli różnica między potencjalnym poziomem produktu narodowego brutto (PNB), a poziomem rzeczywistym tego produktu. Innym skutkiem to obniżenie materialnego poziomu życia, a niekiedy nawet zagrożenie egzystencji jednostek i rodzin. Do negatywnych skutków zaliczyć należy: wzrost wydatków budżetowych w związku z przeznaczeniem ich części na przeciwdziałanie bezrobociu, a także emigrację wysoko wykształconych kadr, zwłaszcza ludzi młodych, którzy nie mogli znaleźć pracy w kraju. Negatywne skutki psychospołeczne to również przyczyny bezrobocia długookresowego. Frustracja poszczególnych jednostek i całych

grup ludzi, która spowodowana jest niemożnością włączenia się ludzi w nurt społecznego procesu pracy czego efektem jest poczucie nieprzydatności; Utrzymująca się frustracja wpływa ujemnie na stan zdrowia fizycznego, a zwłaszcza kondycję psychiczną dotkniętych nią jednostek, czego przejawem jest skrócenie długości życia, wzrost liczby samobójstw itp.(por [19]).

Patologia społeczna przejawiająca się w postaci alkoholizmu, narkomanii, różnych form przestępczości; szczególnie groźne są przejawy tej patologii wśród młodzieży dotkniętej bezrobociem chronicznym, gdyż niemożność uzyskania normalnej pracy skłania młodych ludzi do poszukiwania nielegalnych, często przestępczych źródeł łatwych dochodów, a ostatecznie prowadzi do całkowitego wyobcowania się tej grupy społecznej, co stanowi poważne zagrożenie dla przyszłości danego kraju.

Wszystkie ujemne następstwa długotrwałego bezrobocia rodzą istotne konsekwencje polityczne. Normalnym przejawem tych konsekwencji w państwach demokratycznych jest stosunek ludności do istniejących partii politycznych i prezentowanych przez nie programów, spektakularnym wyrazem nastrojów ludności są zaś wyniki wyborów do władz krajowych czy samorządowych. W skrajnych przypadkach utrzymujące się masowe bezrobocie może być przyczyną różnego rodzaju niepokojów społecznych takich jak strajki prowadzone na wielką skalę, demonstracje, rozruchy. Niepokoje te, stanowiące zagrożenie dla stabilizacji politycznej kraju, są szczególnie niepożądane w okresie transformacji systemu gospodarczego, gdyż mogą zahamować, a nawet odwrócić proces dokonujących się przemian ustrojowych.

Podsumowując przedstawioną systematykę pozytywnych i negatywnych skutków bezrobocia, należy podkreślić, że ma ona do pewnego stopnia charakter umowny, ponieważ w praktyce skutki te nakładają się na siebie, tworząc trudne do rozdzielenia układy. Na przykład, uwypuklając pozytywne skutki bezrobocia frykcyjnego, trzeba pamiętać, iż swoistą psychologiczną „ceną” tych skutków jest często niepewność

uzyskania pożądaney pracy lub obawa przed jej utratą. Związany z tym stres ma w wielu przypadkach znaczną siłę motywacyjną, która pobudza do aktywności, jednak u jednostek słabszych psychicznie dłużej utrzymujący się niepokój może stanowić przyczynę zaburzeń zdrowia psychicznego.

Oczywiście, ze szczególną siłą te i inne zagrożenia występują w sytuacji bezrobocia długookresowego, wobec czego temu typowi bezrobocia przypisuje się przewagę skutków negatywnych nad pozytywnymi. Bowiem niewiele jest informacji potwierdzających pozytywne oddziaływanie bezrobocia na postawy wobec pracy, restrukturyzację przedsiębiorstw itp. a tym samym pozytywne skutki bezrobocia mają zdecydowanie krótkookresowy i mikroekonomiczny charakter. Koszty i skutki bezrobocia przedstawia rys. 1.3.

Rys. 1.3. Koszty i skutki bezrobocia.

Koszty i skutki bezrobocia

Koszty bezpośrednie	Negatywne skutki społeczno-psychologiczne i moralne	Pozytywne aspekty społeczno-ekonomiczne	Koszty pośrednie
1. Wydatki z funduszy celowych, np. z Funduszy Pracy 2. Koszty pomocy społecznej dla bezrobotnych i ich rodzin 3. Koszty wcześniejszych emerytur i świadczeń przedemerytalnych dla bezrobotnych i osób zwalnianych z zakładu pracy 4. Koszty utrzymania instytucji w zakresie obsługi bezrobotnych	1. Pogarszanie standardu życia 2. Zagrożenie egzystencji 3. Zagrożenie w sferze psychicznej jednostki 4. Zakłócenie w życiu rodzinnym 5. Szkody moralno-etyczne 6. Zjawiska patologii społecznej 7. Napięcia i konflikty społeczne	1. Postawy wobec pracy 2. Racjonalizacja zatrudnienia 3. Wspomaganie procesów restrukturyzacji 4. Racjonalizacja wyboru kwalifikacji zawodu	1. Ulgi i zwolnienia fiskalne w rejonach o szczególnym zagrożeniu bezrobociem 2. Luka podatkowo-ubezpieczeniowa 3. Luka czynników wytwórczych (PNB) 4. Koszty bezrobocia w szarej sferze gospodarki

Źródło: Lokalna polityka rynku pracy, red. S. Borkowska, P. Bohdziewicz, Łódź 1995, s.92

[5] D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Ekonomia Makroekonomia*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 1998r.

[7] Kamerschen R., Mc Kanzie, Nordinelli: *Ekonomia*. Fundacja gospodarcza NSZZ „Solidarność”, Gdańsk 1993.

[18] Kubiak E., Nakonieczna-Kisiel H.: *Ekonomia. Makroekonomiczne podstawy polityki gospodarczej*. Wydawnictwo Samorządowe FRDL, Warszawa 1999.

[19] Zadania społeczne. Red Z. Pisz. Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 1999.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.